

Відгук офіційного опонента на дисертацію

Зброжик Євгенії Володимирівни

**«ПСИХОЕМОЦІЙНІ СТАНИ МАТЕРІВ З ПЕРЕДЧАСНИМИ
ПОЛОГАМИ, ЯК ЧИННИК ПОСТНАТАЛЬНИХ ДІАДНИХ
СТОСУНКІВ», що подається на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук зі спеціальності 19.00.04 – медична психологія**

Дисертаційне дослідження, що розглядається присвячено вирішенню актуальної проблеми медичної психології, яка полягала у встановленні психологічних особливостей постнатальних діадних стосунків, розробки заходів щодо психофізичної допомоги недоношеним дітям на першому році життя та їх матерям, шляхом розробки і впровадження програми комплексної психофізичної реабілітації в біосоціальній системі «мати-дитина».

Слід погодитися з автором, що в українській медицині та медичній психології проблема передчасних пологів і недоношеності є однією з найсерйозніших медичних та соціальних проблем. Сучасні досягнення медичних технологій (зокрема таких як екстракорпоральне запліднення, штучне пролонгування патологічної вагітності, досягнення реанімаційної медицини в неонатології) зумовили збільшення кількості глибоко недоношених дітей, що вижили та потребують тривалого виходжування, дбайливого догляду, якісного лікування, тривалого спостереження і корекції психосоматичних розладів, що виникають та психофізичної реабілітації.

Дослідниця зазначає про два патологічних кола психофізичної дезадаптації, які перетинаються між собою: недоношена дитина потребує гармонійного контакту з матір'ю та одночасно є стрес-фактором, а мати, яка страждає від цього стресору, не може надати повноцінне піклування дитині, перебуваючи під впливом власних психо-соматичних проблем. Такий дуалізм проблеми вимагає одночасного проведення реабілітаційних заходів, як для недоношеної дитини, так і для її матері.

Зброжик Є.В. зазначає в своєму дослідженні, що шляхом розв'язання цієї проблеми може стати лише поєднана система психофізичної реабілітації, в якій мати та дитина є лікувальними факторами один для одного на тлі застосування індивідуалізованих лікувально-реабілітаційних комплексів. Така думка нам імпонує своєю методологічною вивереністю та засвідчує обґрунтованість вихідних положень дослідження.

В дослідженні використано ґрунтовну систему методів, як: аналіз науково-методичної літератури; контент-аналіз історій матері та дитини; психодіагностичні та клінічні методи; методи оцінки фізичного розвитку недоношеної дитини; методи обробки даних: якісні – методи аналізу, синтезу, порівняння; кількісні – факторний аналіз, кореляційний аналіз, математичне моделювання з використанням STATISTICA (SPSS-22); інтерпретаційні методи: структурно-генетичний, феноменологічний. Зазначені методи цілком відповідають предмету та меті дослідження.

Достовірність і надійність результатів дослідження забезпечено теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних положень, концептуальною відповідністю поставленої проблеми сучасним методам дослідження й узагальненням та адаптацією наукових концепцій.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що психоемоційні стани матерів з передчасними пологами обґрунтовано, як системотвірний чинник в структурі постнатальних діадних стосунків. З позицій медичної та генетичної психології розглянуто біо-соціальну систему «мати-дитина».

Практичне значення одержаних результатів. Практичній складовій охорони здоров'я запропоновано психологічно та патогенетично обґрунтовані комплекси психофізичної реабілітації недоношених дітей та їх матерів в єдиній соціо-біологічній системі «мати-дитина» на передпологовому етапі, ранньому постнатальному (післяпологовому – для матері) етапах та різних етапах першого року життя дитини. Впровадження запропонованого комплексу в практику перинатальних центрів та інших закладів охорони материнства і дитинства України дозволить підвищити

ефективність виходжування недоношених дітей та покращенню якості життя і психологічного благополуччя їх матерів.

За матеріалами дисертації опубліковано 10 наукових робіт, з них у фахових журналах з психологічних наук – 4, з медичних наук – 4, 1-на стаття в іноземному виданні, 1-н розділ монографії.

Слід зазначити, що дисертаційне дослідження цілком відповідає паспорту спеціальності 19.00.04 – медична психологія. Автореферат відображає основні положення дисертаційної роботи.

Щодо аналізу роботи за розділами та основними здобутими в них результатами можемо зазначити наступне.

У першому розділі «Теоретико-концептуальні засади дослідження постнатальних діадних стосунків та моделей психофізичної реабілітації недоношених дітей» автором представлено результати узагальнень з проблематики недоношених дітей, як актуальної медико - соціальної проблеми.

Як позитивне слід зазначити, що Зброжик Є.В. проаналізовано в контексті психоемоційний станів матерів, як чинника постнатальних діадних стосунків сучасні методики психофізичної реабілітації недоношених дітей в єдиній системі «мати-дитина». Узагальнено епідеміологічний вимір досліджуваної проблеми, проаналізовано причини недоношеності дітей, соціально-біологічні та медичні фактори передчасних пологів.

Другий розділ «Організація та проведення емпіричного дослідження» присвячено побудові емпіричних схем і моделей, викладу основних положень дослідницької ідеї та процедури щодо її обґрунтування і верифікації. Представлено результати контент-аналізу, який передбачав ознайомлення та аналіз історій пологів вагітних, які народили передчасно та їх недоношених дітей з метою визначення наявності факторів ускладнень.

Сформована Зброжик Є.В. діагностична програма з пакетом психологічних та психофізичних методик і шкал, методів первинної та

вторинної математичної статистики забезпечила можливість реалізації емпіричних завдань дослідження.

Третій розділ «Медико-психологічне дослідження особливостей постнатальних діадних стосунків» присвячено узагальненню результатів емпіричного дослідження.

Як найбільше значущий здобуток автора, представлений в розділі слід вважати те, що було доведено зв'язок між показниками фізичного та психоемоційного стану матерів і станом показників психомоторного розвитку дітей першого року життя, представлено його порівняльний аналіз та моделі.

Дослідницею встановлено, що проведення превентивної та поточної психокорекції з використання аудіовізуальної стимуляції дозволяє знизити рівень стресорного напруження та реактивної тривожності у матерів, що народили недоношених дітей до показників, характерних для жінок, що мали фізіологічні пологи.

Зброжик Є.В. визначає, що психофізичний розвиток недоношеної дитини впродовж першого року життя доречно диференціювати за співвіднесеністю інтегрального показника розвитку та патології. Встановлено нозоспецифічність проявів функціональних комплексів (повзання, сидіння, ходіння, хапання, перцепції, експресивне мовлення, соціальний вік) у дітей трьох, шести та дванадцяти місячного віку, обумовлених тривожно-депресивними реакціями та дезадаптацією у матерів.

В цілому високо оцінюючи здобутки дослідниці в розробці проблематиці дисертаційного дослідження вважаємо за необхідне звернути увагу на певні питання та зауваження, які розкривають перспективи подальших досліджень і ґрунтовної дискусії.

1. В теоретико-методологічних засадах дослідження автор посилається на принципи та підходи нормології в медико-психологічному дискурсі. У зв'язку з цим необхідно уточнити зміст зазначених принципів щодо проблематики репродуктивного здоров'я жінок.

2. В дослідженні бажано представити динаміку психоемоційних станів матерів на пренатальному періоді, що дозволило би визначити певні пре диспозиції емоційного ставлення матерів в діаді «мати-дитина».

3. Слід звернути також увагу на роль батька, або його відсутність в системі формування реабілітаційного потенціалу, як породілль так і дітей, проте це може виступати перспективою подальших досліджень.

Проте, зазначу, що поставлені питання жодним чином не знижують цінності дисертаційного дослідження, переважно, розкривають його перспективи.

В цілому, аналізу рукопису дисертації Зброжик Євгенії Володимирівни дозволяє констатувати, що науковий здобуток автора відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук, які визначені «Порядком присудження наукових ступенів», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами.

Таким чином, є ґрунтовні підстави для висновку, що дисертація «Психоемоційні стани матерів з передчасними пологами, як чинник постнатальних діадних стосунків», є самостійною, завершеною науковою працею, яка містить нові наукові результати, що мають вагоме теоретичне та практичне значення, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 - медична психологія.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук,

заступник директора з виховної роботи

Фахового передвищого навчального закладу

«Перший Київський медичний коледж»

Л.С. Пилипчук

